

ה. כל מצווה שעושה לע"נ הנפטר, מועילה לנשמתו ומהנה לו מאוד^ה.

הבן לע"נ אביו מועילים לו, ובעיקר לימוד תורה ותפילה.

וכ"כ בקונטרס היחיאלי (חלק בית ה', ס"ג, השכבות אות א'), הנשמה בגיהנום צריכה סיוע מן החיים, בבקשם עליה רחמים, וקדיש וצדקות ומעש"ט ולימודים שונים, עכ"ל. ובס' נשמת ישראל (הרפנס, ח"ב סי' ל"ג אות י"ג) הביא צוואת בעל המנחת אלעזר (אות י"ט) שביקש מתלמידיו שהם יטבלו טבילה א' לטהרת נפשו, ויזכירו את שמו. וכן האדמו"ר מסאטמר נהג לטבול לע"נ הוריו.

ובס' מאורי ציון (מ"ב אותיות ד-ה) הביא מזוהרי חמה (בראשית דף צ') שבכל מצווה שהבן עושה מעטרין לאביו בגנ"ע, והמגדל בנו לת"ת, מעלה עליו שקיים התורה כל יום ב' פעמים.

ועיין בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' כ"ה), שבצוואת הגאון בעל "יד אליהו" כתב, שבעת אמירת הקדיש והתפילה ח"ו מלחשוב לעשות כזה נח"ר לנפטר, ואף לא קודם התפילה, שבזה תפסידו הכל, כיון שבשמים אין סובלים שום כוונה זרה, אלא הכל לשם שמים בלבד, עיי"ש.

אך כתב דזה אינו, אלא בכל המצוות שעושה, טוב שיכין לכבוד נשמת אביו, וכמ"ש בשולחן הטהור (סי' קל"ב ס"ה, בור זהב), שבכל פעם שמתפלל ואומר קדיש יכוין לקיים מצוות כיבוד או"א, וכן בכל חידו"ת שמחדש, וכ"כ בצוואת היסוד ושורש העבודה (אות ב'), שב' שנים הראשונות יתנו צדקה לנשמתו, ויאמרו שהוא בשביל נשמתו, וכן יאמרו בלימוד המשניות.

וכ"ה משו"ת שלמת חיים (ח"ד סי' ב') שטוב לומר בכל דבר שעושה שהוא לע"נ הנפטר, ואין זה מחסר ב"לשמה", כיון שזו מצוות השי"ת, לכבד את אביו, והכל יעלה לנח"ר לה' שמקיימים מצוותיו. וכן דייק מהמדרש, במעשה באחד שהיה מקושש עצים לשריפתו בגיהנום, שאמר לר"ע, שרק בנו יצילו אם יאמר עליו קדיש או הפטרה לכבוד ה' בעבורו, עיי"ש.

ועיין בשו"ת שבט הקהתי (ח"ד סי' שכ"ג), שהנודב חפצים או ספרים לע"נ הנפטר, א"צ לרשום עליו שהוא לע"נ פלוני, דכלפי שמיא הכל גליא, וכמ"ש

ובס' מנוחת שלום (ח"א בפתיחה) הביא מקונטרס היחיאלי (פט"ו סי' כ"ו), שנהגו לעשות סעודה בסיום השלושים והשבעה, כיון שע"י הברכות יהיה תיקון למה שאכל ונהנה הנפטר בדבר הרשות, וממה שנהנה מהעולם ללא ברכה, ומזה למד גם למה שנהגים האבלים ב"שבעה" להביא מיני ברכות לפני הקהל, והביא מעשה מבעל "כף החיים" בחומרת מנהג זה.

והביא מהש"ך (עה"ת, פ' עקב) שכל המברך על כל מה שאוכל, ואינו מכניס לגופו שום דבר ללא ברכה תחילה וסוף, זוכה שלאחר פטירתו אין התולעים שולטים בגופו, וזאת כיון שאין הקללה שולטת על הברכה, ולפי"ז גם ביאר המנהג הנ"ל, שזה תיקון על מה שאכל בלא ברכה, ובוז גופא יש לו הצלה שניצול הנפטר מדין התולעים שבקבר, עיי"ש.

וכ"ה בשו"ת דברי ישראל (ח"ג סי' פ"ז אות ו') מס' דבר יום ביומו, מקור לשתיית לחיים, מהגמ' בכתובות (דף ק"ג) ש"היין נצרך לריגלא", ובשטמ"ק כתב ריגלא - הוא יארציט.

ועיין בס' עולת שיחי (ח"ב עמ' קצ"ב), שהסעודות שעושים באזכרות ואף בכלות השבעה וכדו', אינם נחשבות לסעודת מצוה, ולא כאותם שנהגו לקרוא להם סעודת מצוה. אך עיין בשו"ת אדרת תפארת (ח"ה) שהאריך במנהג קדוש זה שנהגוהו הספרדים והאשכנזים, וכיון שאומרים בו דב"ת ומסובים בו ת"ח הוי סעודת מצוה, ורק בשעת הדחק יעשוהו במיני מזונות. עיי"ש ב.

ה. בשו"ת תורה לשמה (סי' תקט"ז) בענין מי שלא השאיר בנים אחריו, כתב, עיקר הזכות למת הוא במצוה וצדקה שעשה בחייו, אך גם לאחר מותו יש לו זכות במצוה וצדקה שעושים למנוחתו, וכן מנהג העולם שמרבים בצדקות ובמצוות תוך יב"ח לפטירתו, עיי"ש. ומפשטות לשונו משמע שכל מצוה שעושים לע"נ הנפטר מועילה לו.

וכ"כ בשו"ת משפטי עוזיאל (ח"א סי' ב'), שה"ה שאר מצוות וזכויות שעושה הבן - כפרה הם לאביו. וכ"כ בס' מקור חיים (לגר"ד הלוי, ח"ה סי' ר"ץ), שה"ה לשאר מצוות ומעש"ט שעושה

ו. נוהגים להדר דווקא במצוות הצדקה לע"נ הנפטר, שמעלתה גדולה מאוד.

הארז"ל, שיש מעלה מיוחדת במצוות הצדקה משאר המצוות, דעבירה מכבה מצוה, אך אינה מכבה צדקה, וכמו שאינה מכבה תורה.

ובס' עבודת הקודש (כף אחת אות י"א) כתב, מצאתי כתוב, שבמעשה הצדקה יכולין לפדות כל נפש, רוח, נשמה וניצוצי הקדושה, והתורה, והמצוות, והתפילות אשר נדחו ונטבעו בקליפות, ובכוח הצדקה יתורו לשורשם אל הקדושה, מנוקות מכל רע.

ובס' מועד לכל חי (סי' א' אות ה') הביא, שטוב ליתן מר"ח ניסן עד ער"פ, אחר קריאת פרשת הנשיאים, ג' פרוטות בעד מנוחת הנפטר, וע"י שיכין בזה יעשה חסד עם החיים והמתים, דיתן ג' פרוטות כנגד - נפש רוח ונשמה שלהם, ויהא ס"ה מ"ב פרוטות, ויוסיף עוד ג' פרוטות שיהיה מ"ה, ועיד"ז יזכה להעלותם, אפי' אם הם עומדים בגלגול בבהמה בעוף ובצומח.

בס' סוכת שלום (כלל ו' אות ב') כתב, שאין לומר ליד הנפטר "צדקה תציל ממוות", שמגרה בזה את המת, שכאילו אומר שנענש ומת בגלל שלא נתן צדקה, וכ"כ בהגהות יש נוחלין (סי' שס"ח) שמותר לתת צדקה ליד המת, דכיון שזה לצורך הנפטר, הנפטר מוחל על כבודו. אך כשאומר מילים "צדקה תציל ממוות" - אסור, שמראה שנותן צדקה בעבור שיחיה ולא ימות, ואינו נותנו בעבור הנפטר. אך בכתר שם טוב (גאגין, דף תרצ"ה) כתב, שמנהג ירושלים כן לומר "צדקה תציל ממוות", וזה להורות שלכן לא נהרג הנפטר במיתה משונה, אלא מת כדרך הארץ, וכמ"ש בתרגום יוב"ע (משלי י"א, ד') שצדקה מצילה ממיתה משונה. א"נ, ע"פ מה שאחז"ל שבזכות הצדקה יקומו בתחיית המתים, ועשו כן להחדיר האמונה בתחיית המתים. ועיין ברמב"ם (אבות פ"ג מט"ו), שמי שמתנדב פעם א' ק' זהובים, לא יעלה בידו מידת הנדיבות כהנותן ק' זהובים לק' עניים, דכל פעם הוי התעוררות נוספת, וכן לגבי השכר. וכ"כ בס"ח (אות ס"א), וכ"כ רש"י (סוכה דף מ"ט) צדקה משתלמת לפי החשבון, שהנתינה היא הצדקה, והטורח הוא החסד, ובכל פעם יש נתינה חדשה ומעשה חדש. ודלא כמ"ש בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' ק"ב) מהיעב"ץ בס' לחם

בשו"ת פנים מאירות (בהקדמה) לענין שפתותיו דובבות בקבר כשל"א בשמו, ול"ש הכא ענין של כבוד למת, שהוא אינו שייך בעניינים אלו. וכ"ה משו"ת מהריא"ז עניזיל (סי' צ"ז). אך בכ"ז כתב לתת טעם למנהג לכתוב שהוא לע"נ הנפטר, וזאת כדי שהרואים שמו חרוט שם יבקשו עליו רחמים.

ו. **בר'** בחיי (שופטים כ"א, ח') כתב, כפר לעמך ישראל, למדנו, שההקדשות מועילות למתים, וכ"ש אם הבן מקדיש בעד אביו, שהוא זכות לאביו, וה"ה לקדיש וברכות בציבור.

וכ"ה בב"י (סי' רפ"ד) משיבולי הלקט, שנוהגים לפסוק צדקה לע"נ המת בשבת, שצריך כפרה. והסביר בב"ח (סי' רפ"ב) דדווקא בשבת, שאז הוא יום מנוחתם מעין עוה"ב, שאין גיהנום שולט אז, ולכן ראוי יותר להזכירם אז. וכן עיין בצוואתו של הגרי"מ טיקוצינסקי זצ"ל (הובאה בהקדמה לס' גשר החיים) שכתב, ואם נותן הקרוב צדקה וכ"ש הבן הר"ז זכות גדולה, כמ"ש בפסיקתא, ורצוי שהבן יתן צדקה בשלושים וביארצייט, והצדקה גדולה וטובה מאוד, עכ"ל.

והדגישו את מצוות "הצדקה" ע"פ מ"ש בגשר החיים (פל"א ס"א) מהפסיקתא, שגדולה צדקה שמוציאה מגיהנום. ולכן נזהרים בה, וכמו לענין הקדיש, ובמיוחד למ"ש בס' שובי השולמית (ח"ב סי' ט"ז) ממעיל צדקה (סי' ת"צ), שצדקה מכפרת העוון אף ללא תשובה, וכמ"ש במדרש תהילים (סר"פ י"ז), עיי"ש. וכן עיין בשו"ת הגרי"ח זוננפלד (הנר"מ סי' פ"ו) שמהדרין במצוות הצדקה, עפי"ד דניאל (פ"ד פכ"ד) "וחטאיך בצדקה פרוק", וכדאיתא בגמ' ב"ב (דף י'), עיי"ש"ב.

וכן יובן עם מש"כ בנפש כל חי (מ"מ אות ס"ה), צדקה על המת מכפר, רק כשהמת היה נותן בחייו צדקה, וה"ה בכל מצווה ולימוד שעושה בעדו, שמהני רק אם היה עושה כן בחייו, או מתאוה לעשות אם הי"ל פנאי ויכולת, וכ"כ הרב נחמד למראה, עכ"ל. וממילא כיון שצריך שיהא מצוה שהיה עושה בחייו, הדגישו מצוות צדקה כיון שאין לך יהודי שלא מקיים מצוה זו.

מלבד מ"ש החיד"א בפת"ע (ב"ב דף י') בשם

ז. פשט המנהג, להדליק נר לע"נ הנפטר ביום היארצייט¹.

ח. יש לנפטר הנאה רוחנית גדולה בהדלקת הנר לעילוי נשמתו².

חמורות (אבות פ"ג מט"ו), שחלק על הרמב"ם וס"ל שעדיף שיתן הק' זהובים לעני אחד, ורק במתנות כהונה אמרינן שיחלקם לכמה עניים.

ז. בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד סי' שט"ו) כתב, נר היארצייט - לא מצינו לו שום רמז בש"ס ובפוסקים להדליק נר באותו יום, והא דאיתא בכתובות (דף ק"ג) נר יהיה דלוק במקומו, לא קאמר אלא בער"ש בלבד לכבוד שבת דאתי לביתה, וביזה"כ בלבד איתא בכל בו (סי' ס"ח, הובא ברמ"א או"ח סי' תר"י), שנהגו להדליק נר ביוה"כ לכפר על אביו ואמו. אך כתב, שנהגו להדליק נרות לכבוד השם, ולכבוד ביהכ"נ, ע"פ משאחז"ל "באורים כבדו ה'" - אמר הקב"ה, הדליקו לפני נר, שאשמור אני נשמותיכם שקרויה נר. אך ההדלקה ביום היארצייט, לא מצינו לו מקור כלל, והוא רק מנהג שנהגו לעילוי נשמת הנפטר ע"ש הכתוב "נר ה' נשמת אדם", אך אין בו שום מצוה ולא חיובא, ופשיטא לי שאפילו אם אין די סיפוק לאור בביהכ"נ, יכול לשנות מנהגו וליתן ביום היארצייט את מחיר הנר לעני הגון, שבוה מקיים מצות צדקה שהיא מצווה מדאורייתא, וודאי הוא עילוי גדול יותר לנשמת אבותיהם בגנ"ע, וכמו שאחז"ל "ברא מזכה אבא", שהרי אין במנהג להדליק נר היארצייט לא מצווה דאורייתא ולא דרבנן, והוא רק נדר דרבנן מחמת מנהגו שנהג כן ג' פעמים לכבוד אבותיו.

ובשו"ת חת"ס (ח"ו ליקוטים סי' כ"ז) כתב, הדלקת הנר לע"נ הנפטר ביום היארצייט בביתו, ואפי' על קברו לא ידעתי מצוה רבה בזה, אלא כמ"ש בשו"ת מהרלב"ח (סי' ג') שנהגו לנדוד הדלקת נר על ציון קבר שמואל הנביא - וכיון שנהגו כך מצוה הוא. ולכן נראה שאפילו לסוברים שהדלקת הנר בביהכ"נ חשיב טפי מנתינת צדקה לעניים, היינו דווקא בביהכ"נ אבל ההדלקה בביתו, ודאי אינה חשובה מנתינת צדקה לעניים, ועדיף שיתנו לעניים, עיי"ש. וכ"ה בשו"ת יחזה דעת (ח"ה סי' ס') מהאורחות חיים (הל' יוה"כ אות י"א), שנוהגים שכר"א מדליק נר בערב יוה"כ לע"נ הוריו לכפר עליהם, כי כבוד הוא

להשי"ת, וכמ"ש "באורים כבדו ה'", ומנהג ישראל תורה, עיי"ש. וכ"כ השו"ע (סי' תר"י ס"ב). וכתב, ומזה השתרבב המנהג להדליק נר גם ביום היארצייט, וכ"כ בשו"ת מהרש"ל (סו"ס מ"ו) שכך הוא מנהג כל בני אשכנז, ובשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ס"ה) כתב, שנר היארצייט הוא צורך מצוה, מאחר שנהגו להדליקו לע"נ, ויש בזה מצוות כיבוד הורים. אך כתב, שאינו דבר שבחובה אלא מנהג שיסודתו בהררי קודש. וכן עיין בשו"ת יבי"א (ח"ד יו"ד סי' ל"ה אות ב', ובסי' כ' אות ד').

אך בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' שע"ט) הביא עדות מהגר"א מפניס זצ"ל, שבבית הגר"א מוילנא לא נהגו לדקדק בהדלקת הנרות ביארצייט, ונשאר בצ"ע, עיי"ש.

וכן עיין בס' מנהג ישראל תורה (סי' קל"ב ס"ו), שהביא מהדברי יחזקאל (החדש, ענין תחנון) דהגה"ק משינאוא זיע"א הקפיד על מנהג הדלקת הנר ביום היארצייט, שאיך נדליק בעבור נשמת הצדיק, בעוד שיכול להיות שנשמתו ישנה בגלגול בעולמינו, ומה"ט ביום היארצייט של הגה"ק רמ"מ מרימנוב זיע"א ציוה כן להדליק נרות, כי הרב אמר ע"ע בחייו שהיה כבר בעולם כמה פעמים וזו לו הפעם האחרונה, ולא ישוב עוד, עכ"ל. ותמה ע"ד, דהא ענין נר היארצייט הוזכר בכל הפוסקים, ול"ח כלל אולי הוא חזר בגלגול, וצ"ע, עיי"ש.

ח. בס' ילקוט מנחם (לר"מ מגדל מרמינוב, ליקוטים ערך נר) כתב, המנדר נר עבור איזה נשמה, אותה נשמה הולכת להחזיר לו טובה אפי' עד שאול תחתית, ולבסוף מוציאו משם, ובהג"ה הביא שכן אמר הרב זיע"א על עצמו שיחזיק טובה למי שידליק לו נר. ובשו"ת תורה לשמה (סי' תק"כ) הביא מר' בחיי (תרומה) שכתב, ידוע שהנשמה נהנית בהדלקת הנר ומתהלכת בעידוני ההוד והשמחה, ומתרחבת מתוך הנאת האור, מפני שהיא כולה אור חצובה מאור השכל, ולכן נמשכת אחר האור שהוא מינה, אע"פ שזה אור גשמי, וז"ש "נר ה' נשמת אדם", עכ"ל. וכתב. ואל תתמה שנהנית מהאור. דהא בחיים

ט. יש מעלה בהדלקת נר זה דווקא בשמן, ואחריו מעלת נר שעווה^ט.

אמרין, איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו זה הריח, וכ"ש האור שיותר זך ממנה. ומדליקים נר שעווה, וכן יש הנאה בהדלקה על הקבר ששם נמצאת הנפש, וכי"ב חודש ידליקו בביהכ"נ, ויאמר שמדליקו לע"נ פלוני, שבקריאה זו יגיע הנאה לנפש אפי' מרחוק, שהדיבור פועל. ועוד, שיש בנר חמשה גוונים, שהם כנגד חמשת חלקי הנשמה - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. ובזה יש לה הנאה, שמדליק הנר על שמה, עיי"ש.

וכן עיין בבן יהוידע (ברכות דף ס"א), שהפוגם בראיה אסורה, אין לו חלק לעוה"ב, וזאת כיון ששם כל ההנאה היא בראיה, וזה שנהנה בראיה אין לו הנאה אח"כ, עיי"ש.

ועיין בס' הנחמדים מפז (סי' ד', דף תקפ"ח) שהביא מלשון חכמים (סו"ס כ"ח), שמדליקים נר לזכות הנשמה, וזאת כדי שנשמת הנפטר תוכל לשכון עליו, וככתובות (דף ק"ג) נר דלוק במקומו. ועיין באורך בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' כ"ט), באיזה מקום ידליקו.

וכן האריך בשו"ת רביד הזהב (ח"ב סי' נ"א) במעלת הדלקת הנר, והביא בשם חכמי המדע שמצאו בשלהבת ז' גוונים הנקראים "פסים פיסקאליים", ובנר שהדליקוהו לע"נ הנפטר מצאו פס גוסף הנקרא "פס קול" וכדוגמת גלי הרדיו והטיפ'. וביאר זאת עפי"ד התרגום "ויפח באפיו נשמת חיים - רוח ממלא", שהנפש נקראת בתואר "מדבר", וכן שע"י הדלקת הנר יכול להתקשר ולדבר עם הצדיק, ולכן נהגו אז לבקש בקשות ע"ע ועל הנפטר. וכמ"ש האריז"ל בשער רוח"ק (דף ד') שידע להבין שיחת להבת האש. וכן העיד על מקום מסויים שנהגו להדליק נר לע"נ הצדיק ה"בבא סאלי" זיע"א, וכשניקו את הפיה המצטבר בקיר נראית שם ציור פני הבבא סאלי.

ובתשובות והנהגות (ח"ג סי' שע"ט) כתב, שנהגו להדליק את הנר סמוך לכניסת ליל היארצייט לפני השקיעה, שאז הוא חילוף המשמרות בשמים, שאז הוא נקרא עוד יום, והדין חלש.

ובס' דרך צדיקים (ח"ב עמ' י"ט), תולדות חייו של ר"ח סנואני זצ"ל, כתב, שהיה מקפיד ומזהיר

לתלמידיו שידליקו הנר לע"נ הנפטר גם ביום, שהעיקר הוא ביום.

ועיין בס' ברכת אברהם (שבסו"ס לקט הקמח החדש, אות י"א) שיש נוהגים להרבות בנרות ביום היארצייט וכמו בפטירת הצדיקים, וחושבים שזה לטובת הנפטר, אך זה ח"ו קיטרוג על הנפטר וכמו שאין להרבות בשבחים בהספד.

ומכ"ז נוראות נפלאתי על מש"כ הגר"י משאש זצ"ל בשו"ת מים חיים (ח"א סי' ר"ז), שאין לנפטר שום הנאה מהנר, והוי בל תשחית, ועדיף שיתן את הכסף צדקה לעניים, ועיין.

ובכלל עיין בשו"ת תורה לשמה (סי' ע"ו) שאף שאין לתת שמן בנרות שבת שידלקו אף בבוקר, משום בל תשחית של השמן, דשרגא בטיהרא מאי אהני, אך בכ"ז בביהכ"נ מותר להדליקו, שהוא משום כבוד, וכן בהדלקת הנר לע"נ הנפטרים, ואין בו משום בל תשחית.

ועיין בנפש חיים (מ"ג אות ל"ט), שהמדליק נרות בביהכ"נ מזלו מתגבר, והוי כאילו נתכפר לו שריפה, ועוד מעלות עיי"ש"ב, ובאות ל"ח הביא שמהני גם כאילו קיבל עונש כרת, עיי"ש.

מ. בס' מעבר יבוק (חלק שפתי רננות פכ"ג) כתב, הזכרת הנשמות מוסיף אור למעלה, ולכן המנהג להתנדב שמן לכפרת הנשמה, כי הנרות בביהכ"נ מוסיפים אורה בנרות של מעלה, וזהו טעם הנרות בביהמ"ק. ועוד, שבנר - ע"י הכלי, הפתילה, השמן והמים, נעשה יחוד מד' אותיות ה'. ולכן מתנדבים בדווקא שמן, אך כל צדקה מועילה, וביזה"כ שהוא יום כפרה מדליקים לו נר, עיי"ש.

בס' גשר החיים (ח"א פ"כ אות א') כתב, נוהגים להדליק נר לעילוי נשמה בבית הנפטר, עד כלות השבעה, כיון שהנפטר נמצא שם, ורצוי שיהא בחדר שבו נפטר, ואם א"א, אז בבית שדר שם, ואם א"א, מדליק במקום ישיבת האבלים, ומהדרין דווקא בשמן זית, כמרומו בתיקו"ז (תיקון י"ט, דף רפ"א), ואם אין לו, ידליק בנר חלב או נפט, כיון שהנר מסמל את קשר הנשמה עם הגוף ומהמקובלים ביארו בו דברים נסתרים - עיין מעבר יבוק (מ"ב פט"ו).

י. אך בשעת הדחק כשאין לו שאר נרות, מהני להדליק נר חשמלי.

יא. יותר כדאי להדליק כנגד כל נשמה נר נפרד, שלא יראה זלזול בכבודם.

כ"ג], וכן יש סגולה למי שעומד בסכנה, שידור להדליק ב' נרות שעוה לפני ארון הקודש וינצל, והביא שם כוונה לכוין בו, עיי"ש ב. ושמעתי אומרים, שלכן גם הקפידו הצדיקים לשתות "ערק", שגם הוא בגימטריא ש"ע.

י. בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' ע') כתב, שרק בשעת הדחק מותר להדליק בנר חשמלי, עיי"ש. וכ"כ בשו"ת הרב"ז (סי' קל"ב) להתיר להדליק בנר חשמלי, רק שע"פ הסוד עדיף שמן, עיי"ש. ובשו"ת יחוזה דעת (ח"ה סי' ס') האריך להוכיח, שאין בנר היארצייט אלא משום מנהג בעלמא, ועפ"י יצא לחדש שודאי מהני אף בנר חשמלי, ובפרט בכהכ"נ שעושה עשן ופיח, ול"ח למ"ש בשו"ת הרב"ז הנ"ל, שע"פ הסוד עדיף שמן, דכבר כתב החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' י' אות ג') דל"ח לסודות שלא גילה האריז"ל בעצמו, ושב ואל תעשה עדיף. וכ"כ בשו"ת משפטי עוזיאל (ח"ב אור"ח סי' כ"ג), שאפשר להדליק גם בנר חשמלי, ואפי' לדברי המקובלים, אלא שעדיף לשמור על המנהג ולהדליק בנרות, עיי"ש. וכ"ה משו"ת מלמד להועיל (אור"ח סי' כ"א-ב) שאפשר להדליק בנר של נפט וגאז, עיי"ש ב.

במשנ"ב (סי' קנ"ד סקנ"ו) הביא מהשע"ת, שמותר להדליק אש מנר יארצייט הדולק מעת לעת. ובגשר החיים (ח"א פרק ל"ב עמ' שמ"ג) כתב, שאין מכבים אותו אף שדלק כבר יותר מעת לעת, עיי"ש. וע"ע בשו"ת שבט הקהתי (ח"ג) שנחלקו אם מותר ליהנות מנר זה, עיי"ש.

יא. עיין בשו"ת תורה לשמה (סי' רכ"ג), שנראה שמהני נר א' לכמה נשמות, עיי"ש היטב.

וכן עיין בהליכות עולם (ח"ח עמ' קי"ט), שמדליק נר אחד ועולה לו לאביו ואמו, ואי"ב משום אין עושים מצוות חבילות חבילות, שאין כאן אלא מעשה אחד, וכן לגבי הקדיש שאומר באותו יום עולה לאביו ולאמו, וכדאיתא בעירובין (דף מ') זכרון אחד לשניהם.

ולכן גם נוהגים להשתמש בנר בברית מילה ופדיון הבן, ובכל שמחת מצוה, ומועדי ה'. ועיין בס' המידות (ערך צדיק ח"ב אות ג') שבשבעה ימי אבילות על הצדיק, משפיע ה' על המתאבלים עליו מאור הגנוז מימי בראשית.

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' שע"ט) כתב, נהגו להדליק נר, ויש הידור מיוחד בשמן זית, וכן נהג האדמו"ר מסטמאר וצ"ל, ונקרא הוא נר של מצוה, וכ"כ בשו"ת חת"ס החדשות (סי' ס"ח) שמנהגם להדליק נר משמן זית דווקא, לפני ארון הקודש, וביאר שמעלת השמן היא - שהוא לח בלח, ונחשב דכל השמן דולק, וכן דדמי למקדש, משא"כ בנר שעוה.

והביא מהמהר"ל (סוף נתיבות התורה) שכתב, נר היינו שיהא מורכב מג' חלקים דווקא, פתילה שמן ואור [ונשאר בספק אם צריך אף כל], עכ"ל. וכתב, שלכן יש הפוסלים נר החשמלי, שחסר את ג' חלקים אלו, וממילא אי"ב תיקון לנשמה, אך כיום נהגו להדליק בנר שעוה, עיי"ש.

בס' נהגו העם הביא מס' ויקרא אברהם (דף קכ"ו), שענין הדלקת הנר הוא, שהנר דומה לנשמה, והשמן רומז להשפעה, והמים רומז לחומר הנפסד, כמ"ש "כי מות נמות וכמים הניגרים ארצה", וכלי הזכוכית הוא רמז לתחיית המתים, שיש לו תקנה לאחר שנשבר.

וכ"ה בס' זכר דוד (מאמר א' פכ"ג) ש"נפש" הוא ר"ת של נר פתילה שמן, לרמוז ששלושתם מתקנים הנפש, בבחינת "נר ה' נשמת אדם". וכ"כ בס' אמרי יוסף (עמ' רנ"ז, מאמר ל"ג), שעדיף נר שמן שהוא מלשון נשמה, או שעוה שהוא מלשון שועה [תפילה], וכן שהוא ר"ת "הקיצו ורננו שוכני עפר", וכן "המייחדים שמך ערב ובוקר", ולזאת דולק הנר ערב ובוקר.

ועיין בשו"ת תורה לשמה (סי' תע"ה) בענין נר השעוה בהבדלה, שיש ש"ע נהורין, ובהבדלה שמבדילים בין כוחות השולטים בשבת לחול, יבדיל בנר שעוה שיש בו אותיות ע"ש, להבדיל קליפות הע"ש נוכמ"ש בשער הגלגולים (סוף הקדמה

יב. יש נוהגים להדליק נר לע"נ הנפטר, גם בכל ערב ראש חודש יב.

יג. פשט המנהג בכל ישראל, להדר אחר אמירת "קדיש" לע"נ הנפטר יג.

הנשמות, דאז יש להם עליה, דהא בר"ח אין הגיהנום שולט.

והוסיף לחדש, שיש ענין להדליק הנר בר"ח ביום שלישי בשבוע, דהיינו אם חל ר"ח שני שלישי וכ"ש שלישי רביעי, דבילקוט ראובני, איתא דהאילנות נבראו ביום ג', ובכללם נברא השמן זית למאור, ולכן מי שמדליק הנר ביום ג', לפני היכל ה', יהא שכרו גדול, שאמר לשמן שידלק ביום הזה, שלכך נוצר ודבר בעיתו מה טוב.

יג. כ"כ בשו"ע (יור"ד ס"ו ש"ע) שנמצא במדרש שיש לומר קדיש על אביו, וכן נהגו.

וכ"ה בשו"ת יחיה דעת (ח"ה סי' נ"ט) מהמדרשים, שאמר אותו נפטר לר"ע, שאם בנו יאמר עליו קדיש וברכו, מיד פוטרין אותו מן העונש, וכ"ה מתנא דבי אליהו רבה, שקדיש מציל את אביו מן הפורענות, וכ"ה משער הכוונות (דרוש הקדיש דף ט"ו), עיי"ש.

בשו"ת בנימין זאב (ח"ב סי' ר"ב) כתב, הקדיש הוא זכות לאב שבסיבתו ענו איש"ר, וגרם לקידוש ה', שברא מזכה אבא, וכל מצווה שעושה הבן משתלשל ויורד ממנו, אך שאר קרובים ואב לבנו לא מהני, אך אם יתפלל ויבקש עליהם רחמים, והגון הוא שתתקבל תפילתו, ודאי מהני, ואפי' אם אינו קרובו [ועיי"ש בראיותיו], אך היתומים יכולים לעכב שרק הם יגידו הקדיש.

בס' גשר החיים (פ"ל ס"ב) ביאר ענין הקדיש, שבא לתקן חילול ה' שעשה אביו, דשמא לא עשה תשובה לפני מותו, אז בנו מקדש ה', ומכפר על חילול ה' של אביו, ושם (בהערה 3) הביא מס' זקן אהרון (שער א' מאמר קדישין), שכל עבירה שעושה יש בה מעוון חילול ה', ולכן גם לאחר שמתכפר העוון, עדיין נשאר החילול ה', ולכן כולם צריכים לקדיש. וכ"ה שם טעם נוסף שהקדיש הינו כצידוק הדין, עכ"ל. ולכן מועיל גם בקדיש תתקבל.

וכעיי"ז כתב בס' החיים (לאחיו של המהר"ל, הובא בילקו"י כיבוד או"א ח"ב עמ' שס"ט) שרובם מתים על

ובשו"ת יביע אומר (ח"ח יור"ד סי' ל"ז) הביא משו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' ס"א), שהאומר קדיש לע"נ אביו ואמו, עולה זכות הקדיש חציו לאביו וחציו לאמו. אך העיר ע"ד ממ"ש בשו"ת מהרלנ"ח (ח"א סי' ע"ז), שהנשכר לומר קדיש לע"נ הנפטר, ונפטר אביו, עולה הקדיש לשניהם, דנר לא' נר למאה, וה"ה בכל החיובים הרוחניים, עיי"ש ב.

וכן עיין בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ז סי' מ"ט, פ"ז) שמהני קדיש א' לכמה אנשים, וכן בלימוד לע"נ. וה"ה במקום ששכרו אותו לומר קדיש עבור פלוני, עיי"ש ב. וכ"כ שם (בפ"י, ובפ"ב), ובס' אבן יעקב (סי' נ). ודלא כמ"ש הגר"ח כהן שליט"א בס' עולת כהן (ח"א סי' מ"ד), עיי"ש.

אך בס' עלינו לשבח (דברים א', תשובה ק"ג) פקפק בענין, דשמא הדלקת הנר היא מדין כבוד ול"ד לקדיש שמהני א' לשניהם, דלכבוד בעינן להדליק לכו"א בנפרד, וצ"ע, עיי"ש.

וכ"ה בס' כל בו על אבילות (גרינולד, עמ' שצ"ח), שעדיף שידליק ב' נרות על או"א שמתו ביום א', שלא יראה כמזלזל בכבודם ח"ו, והביא מס' מועד לכל חי, שאם כמה בנים נמצאים בבית א' די להם בהדלקת נר א', אך כתב שאין ספק שלכבוד הוריהם ידליקו כו"א בנפרד, וודאי שכאשר הם נמצאים כו"א בבית נפרד, שיש לכו"א להדליק נר בנפרד, והביא משו"ת יהודה יעלה (יור"ד סי' שט"ו) שאם שכח להדליק הנר, ייתן מחירו צדקה לעניים. וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' פ"ג), באדם שמתו הוריו בשואה ואינו יודע את יום פקודתם, שאינו ראוי לקבוע יום א' בעבור שניהם, דאין דבר שבחובה בא אלא מהחולין, עיי"ש.

יב. כ"ה בס' כף החיים (פלאגי, סי' ל"ד אות א') מהחיד"א במורה באצבע (סי' ו' אות קע"ט), שיש נוהגים להדליק נר באור ר"ח, ונכון לעשות שינוי מאור השבת. וכתב, דלכן יש בעידם אנשים, שמביאים לבית הכנסת שמן למאור בר"ח, להדליקו לפני ה' תמיד, ויועיל השמן הרבה בר"ח לעילוי